

УДК 32.303:316.4

ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Олександра Купченко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: alex_k88@mail.ru*

У статті розкриті особливості феноменологічного аналізу політичних процесів та його предметно-практичне значення. Проаналізована етапність розвитку феноменологічної інтерпретації реальності та її екстраполяція у поле дослідження основ соціальної динаміки. Окреслені основні положення феноменологічної соціології Альфреда Шютца. Розглянута відмінність між розуміючо-історіографічним та пояснюючо-аналітичним підходами в соціальних науках. Проаналізовано специфіку детермінантного впливу символічних структур на динаміку політичних процесів; розгляд політичної системи крізь призму явища інтерсуб'єктивності.

Ключові слова: феноменологія, етнометодологія, інтерсуб'єктивність, символічні структури, системи релевантностей.

На сучасному етапі розвитку науки феноменологічний метод пояснення соціальних процесів стає одним із головних. Визнання реальності як «світу феноменів» зумовило не лише остаточний відхід від панлогізму в мисленні гегелівського типу, а й утвердження логіки інтерпретації реальності іншого гатунку. Феноменологія повертає нас до пізнання глибинних аспектів свідомості, а отже, до реального, на її погляд, світу, що неповторно конструюється лише індивідуальним cogito під впливом багатоманітності існуючих феноменів.

Можливість екстраполяції феноменологічного методу в політичну науку, тобто констатації факту феномену політичного буття як смислового зрізу «життєвого світу», детермінована практичною негацією тих концептуальних засад динаміки політичних процесів, які існували на той час. Системний, біхевіористський, синергетичний та інші методи, що застосовувалися у політичній науці з поширенням постпозитивізму в науковому конструюванні реальності, не враховували передусім того, що людина, яка включена в механізм соціальних процесів, повинна розглядатися як їх причина, а не наслідок, і навіть не сама людина, а її cogito.

Термін «феноменологія» з'являється в Г.Гегеля, проте утвердження феноменологічного методу, який пов'язаний із означенням феноменології як вчення про феномени, відбулося спершу у філософії – в працях німецького філософа Едмунда Гуссерля. Надалі феноменологічний метод зазнав значних інтерпретаційних трансформацій і набув широкого застосування в психології, теорії етики, естетики, соціології та праві. Феноменологія своїм розвитком завдячує таким визначним учням та послідовникам Е. Гуссерля, як М. Гайдеггер, А. Шютц, М. Шелер, А. Райнах, Р. Інгарден, Л. Бінсвангер, В. Флуссер та ін. Значного впливу гуссерліанства зазнали

також і теоретики франкфуртської школи, французькі постструктуралісти, екзистенціалісти, американські прагматисти. Відтак феноменологія виникла як наука про структуру та зміст свідомості, що досліджує суб'єктивність. «Замість позитивістського світу об'єктивних абстракцій Гуссерль пропонував повернутися до життєвого світу людини у всій його конкретній повноті» [2, с. 13]. Центральною проблемою феноменології стає не проблема філософського дослідження світу, який існує самостійно, а проблема «смыслепродуктування» світу.

Дослідження феноменологічного методу соціальних наук вимагає характеристики первинного смислу специфіки феноменологічної інтерпретації реальності, що актуалізована в творчості Едмунда Гуссерля.

Філософія Гуссерля – це спроба не лише нівеляції об'єктивної реальності й екстраполяції предмета аналізу в площину смыслепродукуючих структур, а передусім – намагання побачити «самі речі» реального світу в істинності їх суб'єктивності. Феноменологія досліджує свідомість, але не як засіб філософського аналізу, а як його предмет. Згідно феноменології, не існує безпосереднього доступу до реальності: контакти з нею можливі лише завдяки розуму. На думку Е.Гуссерля, світ може бути лише «продуктом розгортання моєї суб'єктивності, за межі якої мені не дано вийти» [5]. Предметне поле реальності існує для суб'єкта в такій формі, в якій інтенційна свідомість конструює його, відповідно набуваючи змісту, що детермінований актуальним аспектом індивідуального досвіду. Апеляція до досвіду *cogito* матиме принципове значення для методу феноменологічної соціології та феноменологічного трактування політики. Оскільки реальність нам не дана, вона являється нам у свідомості і конструюється як така відповідно до нашого суб'єктивного досвіду. Інтенціональність такої свідомості передбачає певну селекцію об'єктів сприйняття, а отже, ціннісний відбір індивідуальних конструктів реальності, які, за Е. Гуссерлем, є моделями існуючого світу феноменів постійно діючих «*ego cogito*». Такий «егологізм» [5] зумовлений очевидною багатоваріантністю феномену реальності в ситуації, коли суб'єкти сприймають її під різними кутами зору, а також за умови очевидної відсутності аподиктичності буття світу.

Значення феноменологічного методу в розвитку науки детерміноване не лише впливом епістемологічної позиції Гуссерля, феноменологічних методів насправді існує стільки, скільки існує феноменологів. Феноменологічні концепції різняться як відмінним розумінням методу дослідження, так і сферою його застосування. «Одні феноменологи (як, наприклад, М. Гайдеггер) цікавилися онтологічними проблемами, інші – проблемами етики та загальної теорії цінностей (М. Шелер, Н. Гартман), треті – естетикою (М. Дюфрен, Р. Інгарден)», – зазначає В.Бабушкін. [2, с. 55]. Попри багатовекторність феноменологічного аналізу, спільним для цих підходів є вихідні принципи феноменологічного методу Е. Гуссерля, які пов'язані передусім із дослідженням інтенційної діяльності свідомості. Загалом усі методи такого аналізу можна диференціювати на дескриптивний, інтенціональний та герменевтичний [2, с. 56]. Натомість М. Гайдеггер, Г.-Г. Гадамер, П. Рікер, К.-О. Апель, Е. Бетті вбачають перспективність феноменологічного аналізу передусім як герменевтичного. Основний принцип цього методу, який ще називають методом інтерпретації текстів, відображений у вислові Г.-Г. Гадамера про те, що «буття, яке може бути осмислене, – це мова». Головний акцент робиться на тлумаченні

символічної знакової системи мови з метою віднайти прихований у ній смисл життєвого світу.

Важливим явищем для екстраполяції феноменологічного методу в політичну науку була розробка Альфредом Шютцом концепції та методів феноменологічної соціології. Учень Е.Гуссерля, А.Шютц переосмислив феноменологічний метод в контексті проблематики соціальних наук. Оскільки «реальність завжди є лише ескізом, над яким індивіди постійно працюють, – зазначає Х.Абельс – вони роблять це за допомогою тих засобів, які їм для цього пропонує суспільство» [1], конструювання світу феноменів відбувається на інтерсуб'єктивному рівні, тобто в процесі інтеракції Я з Іншим в умовах певних соціальних реалій. У даному разі йдеться про аналіз соціальних ролей, дій та взаємодій, детермінованих їх смисловим наповненням, що актуалізується в процесі соціальної взаємодії на основі явища інтерсуб'єктивності. Саме цей термін присутній у роздумах Е. Гуссерля і для методу соціальних наук він має основне значення. Для А. Шютца інтерсуб'єктивність знання про світ тотожне поняттю його соціалізованості, яке випливає з того, що «світ є не моїм особистим, а інтерсуб'єктивним» [10, с. 9], тобто Нашим. На основі такої позиції А. Шютц аналізує проблеми соціалізації знання як: 1) «взаємність перспектив, або структурна соціалізація знання; 2) соціальне походження, або генетична соціалізація знання; 3) соціальний розподіл знання» [10, с.14].

З першої проблеми випливає передусім можливість інтерсуб'єктивної реальності. Можливість схожої інтерпретації світу абсолютно різними соціальними індивідами, з абсолютно різним досвідом смислопродукування, детермінована двома постулатами: 1) взаємозамінюваністю точок зору (віра в те, що коли Я поміняюся місцем з Іншим, займаючи його «тут», Я побачу речі так само, як і Він); 2) співпадінням систем релевантностей – Я вірю, що інша людина за певних умов буде оцінювати ці умови так само, як і Я, і буде вибирати та визначати для досягнення певної цілі ті самі засоби.

Аналізуючи явище соціального походження знання, вчений доводить, що «лише невелика частина нашого знання про світ народжується в нашому особистому досвіді» [10, с.65], тобто існують типові смислові конструкції, які співвідносяться із системою релевантностей та конструюються як загальноприйняті в Моїй соціальній групі. Тому Х.Абельс називає типізації «створенням смислової взаємності» [1]. Свого часу Дж. Ст. Мілль, коли аналізував природу людської поведінки й наголошував на співвідношенні типових та нетипових дій, пов'язував перші зі звичаями й традиціями і зазначав, що «традиції та звичаї інших людей показують, чому їх навчив їхній досвід; це слід врахувати. Проте їхній досвід, по-перше, може бути надто вузьким і неправильно осмисленим, по-друге, осмислення може бути правильним, проте воно не всім підходить. Звичаї доречні для типових характерів і типових обставин, проте дані обставини і характер можуть бути не типовими»[8].

Елементи такого аналізу важливі з точки зору дослідження раціональних та позараціональних детермінант політичної поведінки соціального агента, за умов використання типових та атипових смислових конструктив. Метод інтерсуб'єктивного аналізу явищ політичної динаміки, який міститься в працях П. Рікера, Ю. Габермаса, М. Фуко, П. Бурдьє та ін. може бути обґрунтованим актуальністю позицій символічного інтеракціонізму.

Принципи наукового моделювання та аналізу явищ соціальної динаміки, розроблені А. Шютцом засновуються на таких постулатах: 1) *логічної послідовності* (відповідності теорії правилам формальної логіки); 2) *суб'єктивної інтерпретації* («відповідність цьому постулату гарантує можливість зводити усі види людської діяльності або їх результати до суб'єктивного значення таких дій або їх результатів, тобто значень, які надаються самим діючим своїй дії»); 3) *адекватності* (йдеться про символічну доступність конструйованої теорій для повсякденного досвіду будь-якого індивіда).

Феноменологічна соціологія А. Шютца стала основою для конструювання соціальних теорій Т. Бергера, Н. Лукмана, Ю. Габермаса, К.-О. Апеля, Г. Гарфінкеля. Останній є засновником етнометодології. Аналізуючи принципи етнометодології, Р. Бонзак зазначає, що Г. Гарфінкель вплинув на «вирішальний методологічний поворот феноменологічної соціології Альфреда Шютца, яка поряд із соціологією знання Мангайма може вважатися іншою основою етнометодології» [3, с. 181]. Стосовно методологічного підходу Карла Мангайма слід зазначити, що вчений, переосмисливши значення соціолога, вводить у науковий дискурс поняття «соціогенетична точка зору». За умов такої точки зору аналітика питання про фактичне наповнення істинністю або нормативною правильністю культурних або суспільних фактів «береться в лапки». Така позиція ґрунтується на тому, що сам світ або соціальна реальність є такими, які не піддаються спостереженню, натомість досліджуваними можуть бути лише процеси їх формування, тобто процеси формування смислу феномену реальності. Як зазначає К. Мангайм, «домінуюче значення має не «що?» об'єктивного процесу, а «що?» і «як?»»

До проблеми «як?» в етнометодології Гарфінкел додає феноменологічний метод А. Шютца. Модель, запропонована А. Шютцем, розглядається як «один із найпоширеніших варіантів розвитку постулату Вебера про суб'єктивну інтерпретацію смислу» [3, с. 181]. Йдеться про те, що у феноменологічній соціології дієздатність суб'єктів детермінована тим, що вони типовим чином конструюють проекти дії, раціональні з точки зору визначеної цілі, й орієнтують на ці проекти свої дії. Саме в цьому значенні у А. Шютца визнається можливість конструювання дійсності. Розглядаючи проблему з позицій теорії дії та епістемології, феноменологи залишили поза розглядом деякі складності розуміння Іншого. За дужками залишається також характер мотивів та наділення смислом дії як принциповим конструктом, а також їх залежність від місця спостерігача. Відмінність позицій етнометодологів полягає в наголошенні та тому, що щоденне інтерактивне розуміння засноване на взаємному конструюванні, приписуванні мотивів, і водночас воно має сумнівний характер. Г. Гарфінкел твердить, посилаючись на будь-яке щоденне мислення, про «симуляцію або неправдиве приписування згоди».

Процес формування дійсності категоріями етнометодології є загалом інтерпретаційним, тобто аналіз спрямований на інтерпретаційні процеси в усвідомленні реальності. Предметом етнометодологічного аналізу та критики були також процеси інтерпретаційного формування дійсності як частина процесів прийняття рішень в бюрократичних організаціях та державних контрольних організаціях. Дослідження стосується передусім існуючих у даних процесах конструктів мотивів, біографій, а також сфер життєдіяльності. Проте на сьогодні етнометодологічний аналіз інтерпретаційного формування дійсності залишився на

позиціях саме такої критики методу, та за умов реконструкції інтерпретаційного формування соціальних фактів під впливом бюрократичних процедур та методів суспільних наук. Проте соціальне дослідження сьогодні залишається на рівні об'єктивного смислу та щоденних спостережень «першого порядку» [3].

Відповідно до визнання існування об'єктивної реальності в дусі неопозитивізму, Х. Вельцель виокремлює дві позиції у соціальних науках, які він означає розуміючо-історіографічною та пояснюючо-аналітичною [4, с. 108]. Ця диференціація детермінована дуалізмом між розумінням та поясненням, який присутній в герменевтичному методі Вільгельма Дільтея. Як зазначає Х. Вельцель, «розуміючі та пояснюючі позиції є відмінними у трьох взаємопов'язаних підходах: по-перше, в розумінні аспектів соціальної реальності, «здатних до істини», по-друге, в теоретичному посяганні на пізнання і, по-третє, у їх відношенні до суперечки про ціннісну оцінку» [4, с. 109]. На основі стратифікації наукових шкіл Німеччини, він поділяє думку про диференціацію соціальної теорії на три напрями, серед яких нормативно-онтологічний, історико-діалектичний та емпірико-аналітичний. Зважаючи на двовекторність позицій соціальної теорії, науковець відносить нормативно-онтологічну та історико-діалектичну школи до розуміючо-історіографічної позиції, зазначаючи, що попри «глибокі протиріччя в їхніх уявленнях з приводу суспільно-політичних цілей, в тому, що стосується розуміння науки, вони формують спільний фронт проти емпірико-аналітичної школи мислення» [4, с.108].

В основі принципового розмежування цих наукових позицій лежить визнання або заперечення реальності як феномену із необхідним їй смисловим наповненням. «Розуміючі позиції бачать принципову відмінність між реальністю природи та реальністю культури чи суспільства. На відміну від реальності природи реальність суспільства наповнена смислом, що випливає із цілей, мотивів та уявлень людини про необхідне. Смыслові відносини формують глибше ядро істини соціальної дійсності» [4, с. 108]. Йдеться про неможливість адекватного дослідження реальності науковими методами на основі стандартизованих технік спостереження і вимірювання, які можуть досягнути лише поверхневості дійсності, проте ніколи – її внутрішній зміст. Розуміючо-історіографічна позиція ґрунтується на тому, що соціальне знання можна отримати за допомогою пояснення смислу, тобто інтерпретаційного пояснення мотивів та цілей соціальної дії. Оскільки сукупність мотивів та прагнень соціальних індивідів імпліцитно міститься в мові як знаковій системі, то більшість прихильників цієї позиції застосовують для такого аналізу герменевтичний метод, який спрямований на «мовне вираження людського духу», тобто як на текстові джерела, про які говорить Х. Вельцель, так і на наслідки дискурсивних практик, що є об'єктивами лінгвістичної складової соціальної дії агентів.

Розуміюча позиція, яка заснована на тлумаченні смислу соціальної дійсності, об'єктивно пов'язана із ціннісною оцінкою та постулатами необхідного порядку, що призводить до зосередження наукового дискурсу навколо питань про «добрий порядок», «соціальну справедливість» тощо. Як зазначає Ю. Габермас, «смысл суспільного буття відкривається лише із необхідності, із якої буття набуває легітимності». Дискусія навколо різноманітності конструювання смислу «правильного соціального порядку» зумовлює актуалізацію різновекторних наукових проектів бачення соціальної необхідності. Це детермінує нормативну означеність

наслідків аналізу динаміки соціальних процесів. Вельцель займає дещо категоричну позицію стосовно представників розуміючої парадигми, коли наголошує на тому, що вони «заперечують розподіл між ціннісними оцінками і висловлюванням фактів» [4, с. 11], констатує факт порушення вимог до соціального дослідження, які присутні вже у працях М. Вебера. Однак саме М. Вебер, як зауважує Х. Абельс, визначав соціальну науку як розуміючу науку, яка «прагне чітко зрозуміти соціальну дію й відтак у її перебігу дати причинне пояснення» [5, с. 326]. Проте специфіка соціального дослідження М. Вебера в тому, що його соціологія намагається не лише пояснювати, а й розуміти соціальну реальність, що свідчить про певний синкретизм категорій В. Дільтея.

Інша - пояснюючо-аналітична позиція, не зосереджуючись на прихованому смислі соціальних процесів, констатує факт існування суспільних ознак, які підлягають вимірюванню й спостереженню і «відповідно до пояснюючих позицій не є прихованими смисловими відношеннями» [4, с. 111]. Тобто дана позиція акцентує увагу не на поясненні смислів явищ, а на тому, які емпіричні ознаки ці явища можуть мати. Визнається об'єктивність соціальних процесів та необхідність існування позаоціночних методів їх аналізу. Відтак теоретичні дані полягають у генералізації зв'язків між ознаками, що підлягають спостереженню.

Х. Вельцель фактично заперечує необхідність використання розуміючих методів для пояснення явищ соціальної реальності, аргументуючи це потребою позациннісної та об'єктивної наукової оцінки, яка можлива лише в межах пояснюючо-аналітичної позиції. Проте такий підхід не надто виправданий, адже ціннісна означуваність теоретичних конструктів можлива і в межах пояснюючої позиції, а об'єктивність емпіричних даних може зазнати критики з боку феноменологічного методу, зокрема за відсутність акцентації на інтерсуб'єктивних процесах конструювання реальності, впливу символічної структури соціуму та габітуальної детермінації розуміння дослідника. Якщо спрощувати дослідження процесів соціальної реальності й обмежуватися виключно вимірюванням і спостереженням емпіричних даних, екстраполюючись від смислопродукуючих процесів, критика Х. Вельцеля може претендувати на істинність. Проте не можна погодитися із запереченням ним виняткового значення феноменологічних за своєю суттю підходів, особливо щодо висловлювань на кшталт: «Соціальна наука спрямована на отримання знання, тому повинна розвивати методи набуття даних замість культивувати мистецтво інтерпретації» [4, с.113].

Перевагою якісних методів у межах розуміючої позиції є те, що «увага дослідника спрямовується на індивідуальні та структурні початки кожного окремого випадку. Оскільки мета полягає в тому, щоб зрозуміти кожен окремий випадок із самого себе» [1]. Це, відповідно, веде до заборони використання заздалегідь готових наукових гіпотез. Навпаки, інтерпретативне якісне дослідження намагається сформулювати теорію із кожного окремого випадку. «Теорія вкорінена в конкретних умовах, в площині яких особи, що до них відносяться, думають і діють» [1]. Така «обґрунтована теорія» (grounded theory), як її називають А. Штраус і Б. Глейзер, виникає із опису індивідами життєвого світу та середовища, реконструює стратегії, які вибирають представники культурного оточення для того, щоб забезпечити свою ідентичність, свою спільність із Іншими та свою відмінність від Інших. Вона зображає *символічне значення*, яке люди надають своїм діям та об'єктивним умовам

життя. Таким чином, «увага до окремих випадків дає змогу віднайти теоретичні взаємозв'язки. Тому цей метод якісного дослідження, що перебуває на етапі формування, передбачений передусім для нових ситуацій та критичних ситуацій» [1]. За таких умов метод, за допомогою якого отримують знання, називається «аналітичною індукцією».

Як зазначають більшість дослідників, феноменологічна соціологія, що започаткована А. Шютцем, окреслила проблематику якісного дослідження. Особливо це стосується виявлених нею ідеалізацій, за допомогою яких індивіди конституюють та конструюють свій світ. Запитання про глибинні структури формування типів, що є важливим для якісного дослідження, висновується із ідеалізацій «і так далі» та «я зможу знову і знову», які роблять надійними відношення індивіда до свого світу. Відповідними темами є біографія, зразок схеми розуміння та визначення ситуації. В ідеалізації «обмінюваності» точками зору та спільності систем релевантності, які дають діючим особам гарантії спільних дій, для якісного соціального дослідження постає питання про принципи конструювання конкретної дії.

Широке використання якісних методів дослідження, яке спостерігається в наукових колах сьогодні, об'єктивується на противагу обмеженості кількісного інструментарію досліджень, який є радше прерогативою часу панування неопозитивізму. Як зазначає Г. Кляйнінг, «кількісне дослідження більше пов'язане із позитивістським розумінням суспільства та ідеології прогресу, ніж якісне дослідження, оскільки кількісні дані вважаються позаціннісними, об'єктивними та реальними» [1].

Застосування феноменологічного за своєю сутністю наукового підходу до аналізу явищ політичної реальності детерміноване необхідністю інтерпретації смислу політичної дії, варіантів конструювання політичних процесів, ціннісного забарвлення динаміки політичної системи тощо.

Список використаної літератури:

1. *Абельс Х.* Романтика, феноменологическая социология и качественное социальное исследование [Электронный ресурс] / Абельс Х. // Журнал социологии и социальной антропологии. – 1998. – Т. 1. – № 1. – С. 98–124. – Режим доступа : <http://www.ecsocman.edu.ru/db/msg/180296.html>
2. *Бабушкин В. У.* Феноменологическая философия науки : критический анализ / Бабушкин В. У. ; АН СССР, ИНИОН ; отв. ред. Б. Т. Григорьян. – М. : Наука, 1985. – 189 с.
3. *Бонзак Р.* Документальный метод : Теория и практика интерпретации с позиций социологии знания / Бонзак Р. // Методические подходы политологического исследования и метатеоретические основы политической теории. Комментированное введение / Сост. Н. Конеген, К. Шуберт. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2004. – С. 180–199.
4. *Вальцель Х.* Научно-теоретические и методические основы политологии / Вальцель Х. // Методические подходы политологического исследования и метатеоретические основы политической теории. Комментированное введение / сост. Н. Конеген, К.Шуберт. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2004. – С 107–133.

5. Вебер М. Основные социологические понятия / Вебер М. // Избранные произведения / Пер. с нем., сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова ; предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогресс, 1990. – С. 602–643.
6. Гуссерль Э. Логические исследования. Прологомены к чистой логике / Гуссерль Э. – К. : Вентури, 1995. – 256 с.
7. Гуссерль Э. Картезианские размышления [Электронный ресурс] / Гуссерль Э. – Режим доступа : <http://kosilova.textdriven.com/narod/studia/Husserl.htm>.
8. Милль Дж. О свободе [Электронный ресурс] / Милль Дж. // Режим доступа : <http://humanities.edu.ru/db/msg/41201>.
9. Рикер П. Герменевтика, этика, политика : Московские лекции и интервью [Электронный ресурс] / Рикер П. – М. : АО «КАМИ», Изд. центр «Academia», 1995. – 159 с. – Режим доступа : <http://www.ihik.lib.ru>.
10. Шюц А. Избранное : Мир, светящийся смыслом / Шюц А. ; пер. с нем. и англ. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 1056 с.

*Стаття: надійшла до редколегії 17.06.2009
прийнята до друку 24.09.2009*

PHENOMENOLOGICAL ANALYSIS OF SOCIO-POLITICAL PROCESSES

Alexandra Kupchenko

*Ivan Franko National University of Lviv, Institute of Philosophy
Department of theory and history of political science
Universytetska str, 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: alex_k88@mail.ru*

The article exposed features of phenomenological analysis of political processes and his practical value. Analysed stage development phenomenology interpretation of reality and its extrapolation in the field of research bases social dynamics. Outlined the substantive provisions of Alfred Schütz's Phenomenological Sociology. Considered a difference between understanding-historiographical and explanatory-analytical approaches in social sciences. Analyzed specificity determinate symbiotic structures influence the dynamics of political processes, examined the political system through the prism of the phenomenon of intersubjectivity.

Key words: phenomenology, ethnomethodology, intersubjectivity, symbolic structures, systems of relevance.

ФЕНОМЕНОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ

Александра Купченко

*Львовский национальный университет им. Ивана Франко
Философский факультет, кафедра теории и истории политической науки
ул. Университетская, 1, 79000, Львов, Украина
e-mail: alex_k88@mail.ru*

В статье раскрыты особенности феноменологического анализа политических процессов и его предметно-практическое значение. Проанализированная этапность развития феноменологической интерпретации реальности и ее экстраполяция на поле исследования основ социальной динамики. Описаны основные тезисы феноменологической социологии Альфреда Шютца. Рассмотрено различие между понимающе-историографическим и аналитическим подходами в социальных науках. Проанализирована специфика детерминантного влияния символических структур на динамику политических процессов; рассмотрение политической системы сквозь призму явления интерсубъективности.

Ключевые слова: феноменология, этнометодология, интерсубъективность, символические структуры, системы релевантностей.